

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากร
ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวอาภรณ์ ปัญญาจุล

ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผศ.ดร.ปิยะลักษณ์ พุทวงศ์

ประธานกรรมการ

รศ.พรทิพย์ เขียรธีรวิทย์

กรรมการ

ผศ.วรลักษณ์ หิมะกลัส

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรวัยสูงอายุ รวมทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านการใช้จ่าย และด้านการออม ของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง จาก 3 อำเภอที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสันทราย

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ 68.75 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 68.21 ปี มีสถานภาพโสดเพียงร้อยละ 3.75 และมีบุตรแล้วเป็นส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 43 ไม่ได้รับการศึกษา และผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 5.75 เมื่อพิจารณาตามอำเภอพบว่าผู้สูงอายุในทุกอำเภอมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ยกเว้นอำเภอเมืองมีสัดส่วนเพศหญิงสูงกว่าอำเภออื่นๆ และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมืองที่ได้รับการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าเท่านั้น

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลด้านรายได้ การใช้จ่ายและการออมพบว่า มีสภาวะทางเศรษฐกิจที่ด้อยลงเมื่อเทียบกับก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ กล่าวคือผู้สูงอายุมีรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนลดลงจาก 8,391.25 บาท เหลือเพียง 1,980.56 บาท เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานหลังเข้าสู่วัยเกษียณ และการทำงานก็เป็นแหล่งรายได้หลักของประชากรวัยสูงอายุก่อนวัยเกษียณ อาชีพหลักของผู้สูงอายุก่อนเกษียณ คือ อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 64.75 ของประชากรที่ทำงานทั้งหมด ภายหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากบุตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.25 ดังนั้น บุตรจึงนับเป็นแหล่งพึ่งพิงที่สำคัญของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาตามอำเภอพบว่า ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองมีรายได้ก่อนและหลังวัยเกษียณสูงกว่าอำเภออื่น ๆ เกือบสองเท่า และมีสัดส่วนข้าราชการสูงกว่าอำเภออื่น ๆ โดยผู้สูงอายุที่อยู่ในอำเภอเมืองจะทำงานหลังวัยเกษียณน้อยกว่าผู้สูงอายุในอำเภออื่น ๆ

ด้านการใช้จ่ายพบว่า ผู้สูงอายุมีรายการใช้จ่ายที่ลดลง เนื่องจากผู้สูงอายุบางส่วนได้ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่กับบุตร และบุตรได้เข้ามาช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ด้านค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพบว่าตนเองมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้นภายหลังวัยเกษียณ ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุที่บุตรรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล คิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 80 ผู้สูงอายุในทุกอำเภอมีลักษณะการใช้จ่ายคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองเห็นว่ารายได้ของตนเองไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายมากขึ้นภายหลังวัยเกษียณ ในขณะที่สัดส่วนดังกล่าวของผู้สูงอายุในอำเภออื่น ๆ ลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้ที่ลดลงไปอย่างมากของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ และค่าครองชีพในอำเภอเมืองที่ค่อนข้างสูงกว่าอำเภออื่น ๆ

ด้านการออมพบว่า ผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนลดลงจาก 1,015.00 บาท เหลือเพียง 18.75 บาท ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชากรวัยสูงอายุนั้นมีรายได้ลดลง จึงทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บออม นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ทำการออมมีเพียงผู้ที่ยังคงมีงานทำเท่านั้น โดยผลกระทบด้านการออมนี้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างอำเภอ

ปัญหาสำคัญที่ประชากรวัยสูงอายุประสบภายหลังเข้าสู่วัยเกษียณ คือ ปัญหาด้านการเงิน คิดเป็นร้อยละ 63.50 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาด้านครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 17.75 และ 5.5 ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมีสัดส่วนที่เห็นว่าตนเองประสบปัญหาด้านการเงินสูงกว่าผู้สูงอายุในอำเภออื่น ๆ ในขณะที่ผู้สูงอายุในอำเภออื่น ๆ จะมีสัดส่วนที่ประสบปัญหาด้านสุขภาพมากกว่าผู้สูงอายุในอำเภอเมือง

Independent Study Title	The Economic Impacts of Entering Old Age of Population in Chiang Mai Province	
Author	Ms. Aporn Panyajul	
Degree	Master of Economics	
Independent Study Advisory Committee	Asst. Prof. Dr. Piyaluk Buddhawongsa	Chairperson
	Assoc. Prof. Porntip Tianteerawit	Member
	Asst. Prof. Woraluck Himakalasa	Member

ABSTRACT

This study dealt with the socio-economic characteristics of the aging population in Chiang Mai Province and the economic consequences in terms of income, expenditure and saving of entering old age. It was based on secondary information as well as primary data collected from questionnaire interview of 400 samples of aging population in the districts of Muaeng, San Patong and Sansai which had the three largest numbers of old age persons in the province.

The finding indicated the number of senior citizens in Chiang Mai Province continued to grow with female being more prevalent than male counterpart at 68.75% proportion. The average life expectancy was found to be 68.21 years old. Only 3.75% of samples under study had marital status as single while the majority had children. More than 43% had no education and only 5.75% obtained bachelor's degree. The aging population in all three districts shared quite common characteristics except in the case of Muaeng where the aging females outnumbered those in the other two and where the old age people were better educated than those living in the suburb that had the highest schooling attainment only up to secondary education level.

In terms of impact on income the senior citizens on the average received 8,391.25 baht less monthly income to the 1,980.56 baht level due to being unemployed after retirement from

previous occupations which were the major source of earning. The main occupation before retirement of the samples under study was farming, 64.75% of them. At the time of this study, the main source of income was provided by offspring to 47.25% of the old age persons. Children thus become the most important supporter for the aging parents. By case of district, senior citizens in Muaeng had two times higher income levels both before and after retirement than elsewhere basically due to higher proportion of employment in government section. However, this group tended to work less after retirement compared to old people in the other two districts.

On expenditure the aging population appeared to spend less because some had moved to live with their children who helped pay for their daily life expenses. However, in most cases, they had to pay more for medical cares from growing senile after retirement. The medical cares expenses of as high as 80% of the old age persons were shouldered by their children. The expenditure pattern was quite similar among samples in the three districts. Nevertheless, senior citizens in Muaeng District complained more about inadequate income to meet the expenditure needs after their retirement primarily because of the sharp drop in earning level and the relatively more expensive cost of living in the city area.

Saving among the retirees happened to drop from the previous 1,015 baht per month on the average to only 18.75 baht per month due to smaller income and thus no sparing for saving. Only those who still worked actively could afford saving. The impacts on saving were similar in all three districts.

The problem of primary concern of the aging population was financial difficulty (63.50%), health status (17.75%) or family (5.50%). Financial concern occupied more the old in Muaeng District and health worry inflicted more those in the other two districts.